

Gemeente Amsterdam
Bestuursdienst, Dhr. M. de Boer
Secretarie, kamer 4238
Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Amsterdam, 6 maart 1998.

Betreft: "Hub-cultuur model" en stadsdebat

Geachte heer de Boer

Na de succesvolle bijeenkomst in de ambtswoning van Burgemeester S. Patijn, het na-borrelen met Wethouder D.B. Stadijg en onze laatste gesprekken is het me veel duidelijker geworden waar de Gemeente Amsterdam met Hub-Amsterdam naar toe wil. Zonder onze voorbesprekingen, ook met wethoudersassistent Hans Westerhof zou ik me pas veel later in deze materie ingewerkt hebben. Op boven vermelde bijeenkomst van 6 februari 1998 heb ik daar veel profijt van gehad. Met dit project ben ik nu acht maanden bezig en ik zie de toekomst van Amsterdam helder en positief. Natuurlijk gaat zoiets niet zonder inspanningen maar ik heb er alle vertrouwen in dat als we samen zo doorgaan Amsterdam in de volgende eeuw iedere nationale en internationale vergelijking met glans kan doorstaan. We hebben iets in Amsterdam en we doen iets in Amsterdam dat ze nergens in deze wereld hebben of doen. Misschien daarom dat Amsterdammers internationaal zo graag gezien worden.

De bijdrage die ik aan de Toekomst Verkenningen Amsterdam (TVA) kan leveren bestaat uit 2 delen

- in welke vorm en met welk master-model ("Hub-cultuur model") we de cultureel-economische broedplaatsen behouden en startende ondernemers een betaalbare bedrijfsruimte bieden,
- op welke wijze we het stadsdebat voorbereiden.

Het ontwikkelen en toepassen van het "Hub-cultuur model" is een eenvoudig en effectief systeem om de huidige problematiek aangaande culturele vrijplaatsen en broedplaatsen voor eens en voor altijd tot het verleden te laten behoren. Het model is naar mijn mening een voorbeeldmodel en daar wil ik in Amsterdam serieus werk van maken.

Ik ben er van uitgegaan dat de stagiaire voor onderzoek en inventarisatie bij het Gemeentelijk Grondbedrijf door de Gemeente Amsterdam wordt geselecteerd en aangesteld. Mijn medewerkers heb ik vertrouwelijk op de hoogte gesteld van deze opdracht. Een begroting van de kosten heb ik bijgevoegd, we moeten daar nog samen over spreken. Nadere toelichtingen kan ik dan verstrekken.

De stukken die ik u nu doe toekomen zijn nog niet rijp voor publicatie. Ik vraag u dan ook met nadruk om deze teksten tot een nader te bepalen tijdstip of herziening intern en vertrouwelijk te houden.

Samen kunnen we Amsterdam met een gerust hart de 21e eeuw in loodsen.

Met vriendelijke groet,

Huub Bongers.

INLEIDING

In het kader van de ruimtelijk-economische Toekomst Verkenningen Amsterdam (TVA) heeft Wethouder Duco Stadig middels assistent Hans Westerhof en Bestuursdienstambtenaar Maarten de Boer mij benadert voor een bijdrage aan deze TVA betreffende de economisch-culturele situatie van Amsterdam.

Tijdens de voorbesprekingen kwamen de culturele broedplaatsen in al hun verschijningsvormen en aspecten concreet ter sprake. Moet de Overheid zich hier actief mee bezig houden of dient ze dit juist achterwege te laten? Moet ze sturen of laat ze het over aan de marktpartijen?

Duidelijk werd gesteld dat Wethouder Duco Stadig de culturele rommelzone's, de vrijplaatsen en broedplaatsen graag voor Amsterdam wil behouden, zij het op een meer overzichtelijke en gestructureerde wijze. Verantwoord, in de tijd begrensd en zonder juridische en politieke acties. Mij werd gevraagd een antwoord te geven op welke wijze dit kan worden bereikt. Ik ben van mening dat er ongekende mogelijkheden zijn in deze zaak en dat hierin ook een belangrijke deeltaak voor de Overheid in is weggelegd.

De culturele broedplaatsen, vaak her-gebruikte oude gebouwen, blijken van onschatbare waarde te zijn, zowel in de input als de output. Ze huisvesten overwegend jonge kunstenaars, studenten, startende ondernemers en culturfanaten die het gebouw onderhouden en in ere houden, eigen studio's, ateliers, bedrijfjes en werkplaatsen creëren en eigentijdse Amsterdamse kunstproducten en cultuurproducties leveren, waar de stad jaren later nog over spreekt. Deze informele cultuurpaleizen zijn van wezenlijk belang voor een grote stad, zeker voor Amsterdam dat een grote reputatie en naam heeft op dit gebied en inkomsten put uit deze sector. Het zijn niet alleen de grote institutionele culturele activiteiten die in het Amsterdamse veld staan. Aan de zijlijn staan de marginale, kleinschalige activiteiten te trainen en te repeteren om op hun beurt acte de presence te geven op een hoger podium.

Duidelijk werd dat de Gemeente Amsterdam er niet in is geslaagd een beleid en organisatie met beheersvormen te ontwikkelen voor tijdelijk hergebruik van leegstaande gebouwen. Bij het Gemeentelijk Grondbedrijf wordt per gebouw een koers gevaren met alle gevolgen van dien. Een duidelijke koers zou ook deze Dienst ten goede komen en dan weet iedereen waar hij aan toe is. Op de bedrijfsterreinen van het Grondbedrijf vinden de meest uiteenlopende activiteiten plaats. Een daarvan bestaat uit het verhuren van bedrijfsruimten aan startende ondernemers, cultuurproducenten en kunstenaars. Een onderzoek en inventarisatie hiervan bij het Grondbedrijf zal een duidelijker beeld opleveren van wat de mogelijkheden zijn en van wat reeds plaats vindt op deze gebieden. Ambtshalve zal bij het Gemeentelijk Grondbedrijf deze inventarisatie worden opgemaakt naar we van Maarten de Boer begrepen hebben. Als onderdeel van de TVA is onlangs het boek Hub-Amsterdam gepresenteerd, waarin sprake is van een mondiale integratie en de Europese concurrentiepositie van Amsterdam. Beleidsmakers, vakgenoten en maatschappelijke groeperingen gaan eerst ieder met hun eigen achterban en daarna gezamenlijk in discussie over de toekomst van Amsterdam. Medio 1998 zal in een stadsdebat uitgebreid over de TVA en Hub-Amsterdam gedebatteerd worden. De Wethouder vraagt ook aan ons dit debat op te pakken en binnen onze eigen kring voor te bereiden.

SUB-CULTUUR, DUB-CULTUUR EN HUB-CULTUUR

Amsterdam is het centrum van een culturele wereld. Internationale cultuurkritici berichten dat het culturele hart van Europa zich vanaf de zestiger jaren vanuit Parijs meer en meer richting Amsterdam verplaatst heeft. Met Berlijn op de loer wordt Amsterdam internationaal gezien als "de stad" waar het zich afspeelt en als "de stad" waar een nieuw cultuurpatroon in ontwikkeling is. Kunstminnend Europa is duidelijk op Amsterdam gericht. Amsterdam geldt als "het centrum" voor moderne, experimentele kunst, waar je gemakkelijk internationale contacten kunt leggen en waar je snel in aanraking komt met de nieuwste internationale cultuurontwikkelingen. Ontwikkelingen van vooruitstrevende aard met een positieve, blijde kijk op het leven en het bestaan. Ontwikkelingen, experimenten, vormen, nieuwe vindingen, producties en technieken zonder aandacht voor traditionele regels en normen op het gebied van compositie, vorm en esthetiek. Een nieuwe stijl dus. Hierop moet Amsterdam niet alleen inspelen maar vooruit lopen, wil deze stad zijn cultuurplaats verankeren in Europa.

Onder invloed van een ingewikkeld geheel van impulsen en ontwikkelingen ontstaat dan een dermate vruchtbare voedingsbodem en culturele aantrekkelijkheid dat Amsterdam iedere nationale en internationale vergelijking met glans kan doorstaan.

In tegenstelling tot de sub-cultuur, die zich hier in de zestiger jaren zo sterk ontwikkelde, en de dub-cultuur uit de tachtiger jaren, dient zich in Amsterdam nu deze Hub-cultuur van de 21e eeuw duidelijk en overtuigend te manifesteren. Dan zal Amsterdam deze Hub-functie behouden en het kloppende hart van Europa blijven.

VERSTERKING CULTUREEL-ECONOMISCHE INFRASTRUCTUUR

In Amsterdam zijn op de meest uiteenlopende plaatsen mensen bezig initiatieven te ontplooiën en bedrijfjes op te zetten. Het bruist in Amsterdam van de initiatieven en bedrijvigheid, in alle mogelijke bedrijfstakken en vooral in de sfeer van kunst en cultuur. Het is ook nodig dat nieuwe initiatieven en nieuwe bedrijven ontstaan want geen enkele economie kan overleven zonder starters. Economie en cultuur mogen niet op zichzelf staande entiteiten zijn, ze dienen integraal en onlosmakelijk aan elkaar verbonden te zijn.

Voor de institutionele en kapitaalkrachtige starters is bedrijfsruimte wellicht niet zo een probleem, maar voor de marginale, minder kapitaalkrachtige is het van wezenlijk belang dat ze een geschikte en vooral betaalbare bedrijfsruimte kunnen gebruiken. Je ziet deze mensen op zolders, in kelders, schuurtjes, garage's en zelfs in woonkamers en bijkeukens hun culturele initiatieven tot ontplooiing brengen. Een goed begin maar na verloop van tijd zou men gemakkelijker door moeten kunnen stromen naar kleine, goedkope werkruimtes om de gestarte activiteiten perspectiefvol voort te zetten.

Jaren lang heeft de Amsterdamse Kraakbeweging veel van deze mensen gratis of goedkoop een ruimte kunnen bieden om te werken, te wonen, elkaar te bestuiven, te inspireren en te verwijten om tot groei en bloei te komen. Welliswaar met vele onzekerheden, menig pand immers was een culturele vrijplaats, broedplaats en startplaats waar de saamhorigheid groot was en waar de cultuurvonken van af spatten. Men vocht soms letterlijk om een plaatsje in zo een pand, zo gewild waren de werkruimten. Velen namen op deze wijze een inspiratierijke springplank naar succes en zijn na een aantal jaren in een kraakpand gewerkt te hebben elders vol ambitie aan de slag gegaan.

Vanuit het onderwijs, alle cultuurinstellingen en instituten komt de informatie dat de leerlingen en studenten niet of nauwelijks een studio, atelier of werkplaats kunnen verwerven in Amsterdam, hetgeen de ontwikkeling nadrukkelijk belemmert en vertraagt. Gelukkig zijn er op school en het instituut werkplaatsen veelal echter overbezet. Voor oud-studenten is het helemaal een ramp. Zij zijn, voor zover mogelijk, door de school klaargestoomd maar op weg naar volwassenheid en zelfstandigheid lopen ze spaak omdat er geen werkruimte is. Wachten duurt al snel jaren voor men aan de beurt is. In Amsterdam is nu eenmaal een groot tekort aan redelijk betaalbare werkruimten, zowel met als zonder professionele begeleiding. In veel gevallen gaat men dan iets anders doen of naar een andere stad verhuizen waar ruimte beschikbaar is. In beide gevallen is Amsterdam een potentieel talent armer.

Er zijn echter veel lege gebouwen in Amsterdam die hier, helaas maar tijdelijk zeer geschikt voor zijn en er komen ongetwijfeld in de toekomst nog meer oude gebouwen leeg. Kraakacties met vertragingen en ontruiming leverde welliswaar tijdelijk woon- en werkruimte op, maar kost de Overheid miljoenen guldens en verschuift het huisvestingsprobleem alleen maar naar voren. Anti-kraakacties kennen een ongestructureerd prive-belang dat in deze problematiek inhoudelijk geen uitkomst biedt.

Om enerzijds lege gebouwen anderzijds ruimte zoekenden bij elkaar te brengen willen we creatief en verantwoord (Hub-cultuur model) de cultureel-economische broedplaatsen in stand houden en startende ondernemers, desgewenst met professionele begeleiding, een redelijk betaalbare bedrijfsruimte bieden. Voor het welslagen en succes van dit model en de daarvoor op te zetten organisatie is uitgebreide medewerking en financiële ondersteuning van de Overheid onvermijdelijk.

In tegenstelling tot kaalslag en aanharken van de stad Amsterdam, ontwikkelen we samen een cultureel-economische infrastructuur die op een eenvoudige doch doeltreffende wijze Amsterdam vanuit de basis van hoogwaardige cultuurproductie voorziet.

